

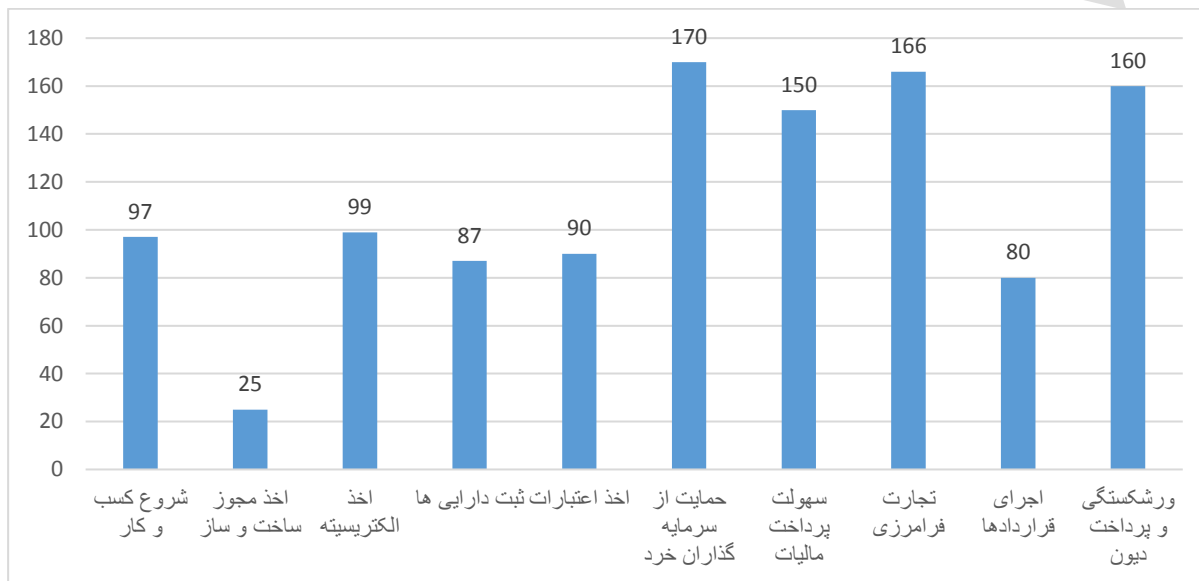
مروری بر جایگاه ایران در گزارش ۲۰۱۸ سهولت انجام کسب و کار

سایت خبری تحلیلی ناظر اقتصاد

<http://monitoreconomy.ir>

خلاصه مدیریتی

بر اساس آخرین گزارش سهولت انجام کسب و کار بانک جهانی برای سال ۲۰۱۸ امتیاز کشور از ۵۶,۲۲ به ۵۶,۴۸ بهبود یافته است. این گزارش نشان می‌دهد علیرغم افزایش امتیاز، سرعت انجام اصلاحات کشور نسبت به سایر کشورهای جهان کمتر بوده و موجب شده جایگاه بین‌المللی کشور نسبت به سال ۲۰۱۷، ۴ رتبه تنزل یابد و از رتبه ۱۲۰ در بین ۱۹۰ کشور به رتبه ۱۲۴ نزول پیدا کند. نمودار زیر رتبه کشور را در هر یک از شاخص‌های سهولت انجام کسب و کار به نمایش گذاشته است.

نمودار ۱: رتبه ایران در شاخص‌های ده گانه سهولت انجام کسب و کار

- ❖ رتبه کشور در شاخص شروع کسب و کار از ۱۰۲ در سال ۲۰۱۷ به ۹۷ در سال جاری ارتقا یافته و شاهد بهبود در این شاخص بوده‌ایم.
- ❖ نکته قابل توجه این است که فاصله ایران از شاخص پیشرو در زیرشاخص‌های حمایت از سرمایه‌گذاران خرد، سهولت پرداخت مالیات، تجارت فرامرزی و اجرای قراردادها نسبت به سال قبل تغییر نکرده است و رتبه ایران در این زیرشاخص‌ها هم به واسطه عملکرد بهتر سایر کشورها تضعیف شده است.
- ❖ شاخص اخذ مجوز ساخت و ساز بهترین رتبه کشور را در میان شاخص‌های ده گانه سهولت انجام کسب و کار دارد. تعداد مراحل مورد نیاز اخذ مجوز ساخت و ساز در کشور برای سال ۲۰۱۸ حدود ۱۵ رویه، مدت زمان مورد نیاز حدود ۹۹ روز، هزینه (به صورت درصد از ارزش انبار) ۲ درصد می‌باشد.

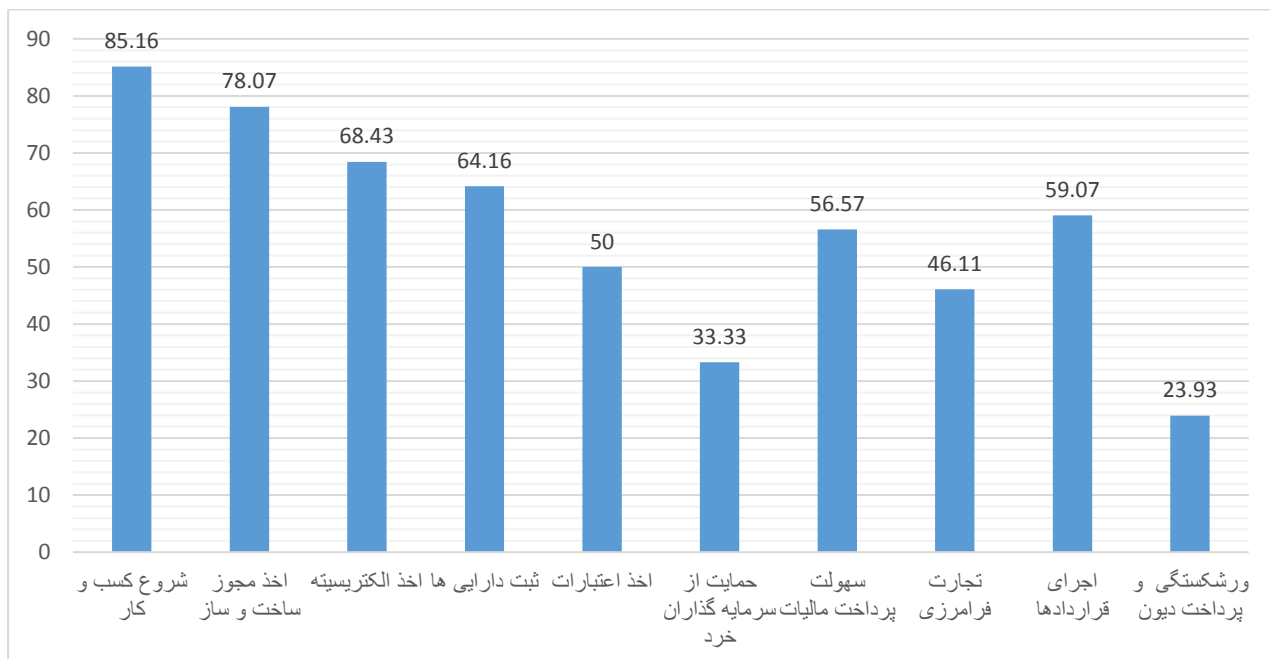
- ❖ رتبه کشور در شاخص دسترسی به برق از ۹۴ در سال ۲۰۱۷ به ۹۹ تنزل یافته است، افزایش هزینه دسترسی به برق از ۸۲۶,۶ درصد از درآمد سرانه در سال ۲۰۱۷، به ۱۰۶۴,۹ درصد از درآمد سرانه در سال ۲۰۱۸ اصلی ترین دلیل تنزل رتبه در این شاخص بوده است.
- ❖ در شاخص اطلاعات اعتباری امتیاز کشور ۸ از ۸ بوده است که نسبت به سال ۲۰۱۷ بهبود یک نمره‌ای داشته است، همچنین پوشش ثبت سوابق اعتباری افراد در بخش خصوصی ۵۵,۸ و در بخش دولتی ۵۴,۷ بوده است که نسبت به سال ۲۰۱۷ شاهد بهبود در این شاخص بوده ایم.
- ❖ طبق گزارش ۲۰۱۸ بانک جهانی شاخص حمایت از سرمایه گذاران خرد نسبت به سال ۲۰۱۷ شاهد تنزل رتبه از ۱۶۵ به ۱۷۰ بوده است. بانک جهانی دلیل اصلی تنزل ۵ پله‌ای در شاخص حمایت از سرمایه گذاران خرد را در کاهش امتیاز مولفه گستره حقوق سهامداران ذکر کرده است.
- ❖ متأسفانه به دلیل افزایش نرخ مالیات از ۴۴,۱ در سال ۲۰۱۷ به ۴۴,۷ در سال ۲۰۱۸ رتبه کشور در شاخص پرداخت مالیات در سال ۲۰۱۸ با تنزل ۵۰ پله‌ای مواجه شده و از ۱۰۰ به ۱۵۰ رسیده است.
- ❖ طبق گزارش سال ۲۰۱۸، رتبه کشور در شاخص ورشکستگی و پرداخت دیون ۱۶۰ می باشد که نسبت به سال ۲۰۱۷، ۴ رتبه تنزل داشته است. همچنین فاصله از اقتصاد پیشرو در این شاخص نیز ۲۳,۹۳ است که نسبت به سال قبل ۱,۳ درصد کاهش داشته است.
- ❖ طبق گزارش، زمان طی شده برای فرایند ورشکستگی ۴,۵ سال و هزینه مورد نیاز ۱۵ درصد از دارایی بنگاه ورشکسته می باشد. نرخ بازستانی یا احیا و تجدید بنگاه که به ازای هر سنت دلار تعیین می شود در ایران برابر ۱۵,۴ سنت می باشد. همچنین قدرت قوانین مربوط به ورشکستگی که از ۰ تا ۱۶ امتیاز بندی می شود در ایران معادل ۵ از ۱۶ بوده است.

مقدمه

شاخص Doing Business چگونگی سهولت یا سختی راه‌اندازی کسب‌وکار را برای کارآفرینان محلی در حیطة کسب‌وکارهای کوچک و متوسط بررسی و مورد تحلیل قرار می‌دهد. اولین گزارش انجام کسب و کار در سال ۲۰۰۳ منتشر گردید که در آن زمان ۵ شاخص و ۱۳۳ کشور را پوشش می‌داد. در سال ۲۰۱۸ این گزارش ۱۱ شاخص و ۱۹۰ اقتصاد را تحت پوشش خود قرار داده است. اغلب شاخص‌ها در بزرگترین شهر (از منظر کسب و کاری) در کشورها را مد نظر قرار داشته و گزارش را بر طبق آن فراهم می‌نماید (به استثنای کشورهایی مانند برزیل، چین، هند و ... که جمعیت آنها بیش از ۱۰۰ میلیون نفر است و دومین شهر اقتصادی و کسب و کاری آن نیز توسط کارشناسان بانک جهانی مورد بررسی قرار می‌گیرند.

این شاخص اثرگذاری و تغییر قوانین و مقررات را در طول عمر شرکت در حوزه‌های شروع یک کسب‌وکار، اخذ جواز کسب، اشتراک برق، ثبت دارایی‌ها، دریافت اعتبار، حمایت از حقوق مالکیت یا سرمایه‌گذاران خرد، پرداخت مالیات، تجارت برون مرزی، اجرای قراردادهای، ورشکستگی و پرداخت دیون مورد بررسی می‌دهد که در ادامه به طور مختصر به تشریح برخی از مهم‌ترین یافته‌های این گزارش برای سال ۲۰۱۸ در رابطه با محیط کسب و کار ایران خواهیم پرداخت.

شاخص فاصله از مرز (DTF) نشان دهنده فاصله هر اقتصادی تا "مرز" است که نشان می‌دهد که بهترین عملکرد را در هر شاخص متعلق به کدام اقتصاد بوده و به چه میزان فاصله بین عملکرد اقتصادها با عملکرد پیشرو وجود دارد. فاصله از مرز از ۰ تا ۱۰۰ امتیاز بندی می‌شود که امتیاز صفر به معنای بدترین عملکرد و امتیاز ۱۰۰ به معنای بهترین عملکرد است. به عبارتی دیگر این امتیاز نشان دهنده فاصله اقتصاد مورد نظر با اقتصاد پیشرو در شاخصی خاص است. فاصله از مرز برای هر یک از شاخص‌های ۱۰ گانه سهولت انجام کسب و کار برای ایران در نمودار زیر نشان داده شده است.

نمودار ۲: امتیاز ایران در شاخص های ده گانه سهولت انجام کسب و کار

نکته قابل توجه این است که فاصله ایران از شاخص پیشرو در زیرشاخص های حمایت از سرمایه گذاران خرد، سهولت پرداخت مالیات، تجارت فرامرزی و اجرای قراردادها نسبت به سال قبل تغییر نکرده است و رتبه ایران در این زیرشاخص ها هم به واسطه عملکرد بهتر سایر کشورها تضعیف شده است.

در ادامه به بررسی جایگاه ایران در هر یک از زیر شاخص های ۱۰ گانه شاخص سهولت انجام کسب و کار پرداخته و عملکرد کشور را با برخی از کشورهای منتخب مورد مقایسه قرار خواهیم داد.

۱. شروع کسب و کار

بر اساس گزارش سال ۲۰۱۸ رتبه کشور در شاخص شروع کسب و کار از ۱۰۲ در سال ۲۰۱۷ به ۹۷ در سال جاری ارتقا یافته و شاهد بهبود در این شاخص بوده ایم. همچنین امتیاز کسب شده کشور در شاخص فاصله از مرز نیز بهبود یافته و از ۸۵,۰۵ در سال ۲۰۱۷ به ۸۵,۱۶ در سال ۲۰۱۸ ارتقاء یافته است. بر اساس گزارش بانک جهانی، تعداد مراحل شروع کسب و کار در ایران ۸,۵ رویه، زمان انجام این ۱۵ روز و هزینه مورد نیاز برای شروع فرایند کسب و کار حدود ۱,۴ درصد از

درآمد سرانه بود است. در جدول ۱ مقایسه ای بین رتبه و فاصله از مرز ایران با برخی کشورهای منتخب در شاخص شروع کسب و کار ارائه شده است.

جدول ۱: مقایسه رتبه و فاصله از مرز ایران و برخی کشورهای منتخب در شاخص شروع کسب و کار

کشور	رتبه	فاصله از مرز
عمان	۳۱	۹۲,۸۵
امارات متحده عربی	۵۱	۹۱,۱۶
ایران	۹۷	۸۵,۱۶
اردن	۱۰۵	۸۴,۴۰
میانگین منطقه‌ای (خاور میانه و شمال آفریقا)		۸۲,۰۵
عراق	۱۵۷	۷۵,۸۷

۲. اخذ مجوز ساخت و ساز

شاخص اخذ مجوز ساخت و ساز بهترین رتبه کشور را در میان شاخص‌های ده گانه سهولت انجام کسب و کار دارد. تعداد مراحل مورد نیاز اخذ مجوز ساخت و ساز در کشور برای سال ۲۰۱۸ حدود ۱۵ رویه، مدت زمان مورد نیاز حدود ۹۹ روز، هزینه (به صورت درصد از ارزش انبار) ۲ درصد می باشد. همچنین شاخص کنترل کیفیت ساختمانی برای ایران در سال مذکور ۱۲,۵ (که بین ۰ تا ۱۵ است) می باشد. در جدول ۲ مقایسه ای بین رتبه و فاصله از مرز ایران با برخی کشورهای منتخب در شاخص اخذ مجوز ساخت و ساز ارائه شده است.

جدول ۲: مقایسه رتبه و فاصله از مرز ایران و برخی کشورهای منتخب در شاخص اخذ مجوز ساخت و ساز

کشور	رتبه	فاصله از مرز
امارات متحده عربی	۲	۸۶,۳۸
ایران	۲۵	۷۸,۰۷
عمان	۶۰	۷۲,۱۵
عراق	۹۳	۶۷,۶۶
اردن	۱۱۰	۶۵,۷۴
میانگین منطقه ای (خاور میانه و شمال آفریقا)		۵۹,۸۴

۳. دسترسی به برق

رتبه کشور در شاخص دسترسی به برق از ۹۴ در سال ۲۰۱۷ به ۹۹ تنزل یافته است، افزایش هزینه دسترسی به برق از ۸۲۶,۶ درصد از درآمد سرانه در سال ۲۰۱۷، به ۱۰۶۴,۹ درصد از درآمد سرانه در سال ۲۰۱۸ اصلی ترین دلیل تنزل رتبه در این شاخص بوده است.

در سال ۲۰۱۸ افراد به منظور اخذ برق می‌بایستی حدود ۶ رویه اداری را طی کرد، همچنین ۷۷ روز زمان لازم است تا کسب و کارها موفق به اخذ برق شوند. هزینه در این شاخص به صورت درصد از درآمد سرانه محاسبه می‌شود که در سال ۲۰۱۸ همان گونه که گفته شد به میزان ۱۰۶۴,۹ درصد بوده است. یکی دیگر از مولفه‌های سنجش شاخص اخذ برق قابلیت اطمینان از عرضه و شفافیت تعرفه‌ها می‌باشد (بین ۰ تا ۸) که برای ایران ۵ از ۸ بوده است. در جدول ۳ مقایسه‌ای بین رتبه و فاصله از مرز ایران با برخی کشورهای منتخب در شاخص دسترسی برق ارائه شده است.

جدول ۳: مقایسه رتبه و فاصله از مرز ایران و برخی کشورهای منتخب در شاخص دسترسی به برق

کشور	رتبه	فاصله از مرز
امارات متحده عربی	۱	۹۹,۹۲
اردن	۴۰	۸۳,۳۳
عمان	۶۱	۷۹,۳۵
ایران	۹۹	۶۸,۴۳
میانگین منطقه ای (خاور میانه و شمال آفریقا)		۶۱,۶۴
عراق	۱۱۶	۶۱,۶۴

۴. ثبت مالکیت

بر اساس گزارش سال ۲۰۱۸، رتبه کشور نسبت به سال ۲۰۱۷ با یک رتبه تنزل ۸۷ شده است. همچنین نسبت به اقتصاد پیشرو در این شاخص امتیاز ایران از ۶۴,۱۷ در سال ۲۰۱۷ به ۶۴,۱۶ در سال ۲۰۱۸ کاهش داشته است. تعداد رویه و مراحل ثبت مالکیت برای سال ۲۰۱۸ حدود ۷ مرحله گزارش شده است، همچنین ۱۲ روز زمان و نیز ۵,۷ درصد از درآمد سرانه هزینه نیاز است تا افراد بتوانند مالکیت خود را به ثبت برسانند. در جدول ۴ مقایسه‌ای بین رتبه و فاصله از مرز ایران با برخی کشورهای منتخب در شاخص ثبت مالکیت ارائه شده است

جدول ۴: مقایسه رتبه و فاصله از مرز ایران و برخی کشورهای منتخب در شاخص ثبت مالکیت

کشور	رتبه	فاصله از مرز
امارات متحده عربی	۱۰	۹۰,۰۲
عمان	۵۴	۷۳,۶۲
اردن	۷۲	۶۶,۴۰
ایران	۸۷	۶۴,۱۶
میانگین منطقه ای (خاور میانه و شمال آفریقا)		۶۰,۹۱
عراق	۱۰۱	۵۹,۹۷

۵. اخذ اعتبارات

ایران در سال ۲۰۱۸ رتبه خود را در زمینه اخذ اعتبار بهبود داده و از ۱۰۱ در سال ۲۰۱۷ به ۹۰ در سال ۲۰۱۸ رسیده است، همچنین فاصله از اقتصاد پیشرو در این زمینه نیز از ۴۵ به ۵۰ بهبود یافته است. در شاخص اطلاعات اعتباری امتیاز کشور ۸ از ۸ بوده است که نسبت به سال ۲۰۱۷ بهبود یک نمره‌ای داشته است، همچنین پوشش ثبت سوابق اعتباری افراد در بخش خصوصی ۵۵,۸ و در بخش دولتی ۵۴,۷ بوده است که نسبت به سال ۲۰۱۷ شاهد بهبود در این شاخص بوده ایم. اما در شاخص قدرت حقوقی قانونی امتیاز کشور ۲ از ۱۲ بوده است. در جدول ۵ مقایسه‌ای بین رتبه و فاصله از مرز ایران با برخی کشورهای منتخب در شاخص اخذ اعتبارات ارائه شده است.

جدول ۵: مقایسه رتبه و فاصله از مرز ایران و برخی کشورهای منتخب در شاخص اخذ اعتبارات

کشور	رتبه	فاصله از مرز
امارات متحده عربی	۹۰	۵۰,۰۰
ایران	۹۰	۵۰,۰۰
عمان	۱۳۳	۳۵,۰۰
میانگین منطقه ای (خاور میانه و شمال آفریقا)		۳۲,۲۵
اردن	۱۵۹	۲۵,۰۰
عراق	۱۸۶	۰,۰۰

۶. حمایت از سرمایه گذاران خرد

طبق گزارش ۲۰۱۸ بانک جهانی شاخص حمایت از سرمایه گذاران خرد نسبت به سال ۲۰۱۷ شاهد تنزل رتبه از ۱۶۵ به ۱۷۰ بوده است. فاصله از اقتصاد پیشرو نیز در این شاخص ۳۳,۳۳ بوده است. شاخص حمایت از سرمایه گذاران خرد به بررسی مولفه‌هایی چون میزان افشا (امتیاز ۷ از ۱۰ برای ایران)، گستره مالکیت و کنترل شرکت (امتیاز ۳ از ۱۰ برای ایران، گستره شفافیت شرکت (امتیاز ۲ از ۱۰ برای ایران)، میزان مسئولیت مدیر (امتیاز ۴ از ۱۰ برای ایران)، میزان سهولت شکایت

سهامداران (امتیاز ۱ از ۱۰ برای ایران)، گستره حقوق سهامداران (امتیاز ۳ از ۱۰ برای ایران) می پردازد. بانک جهانی دلیل اصلی تنزل ۵ پله‌ای در شاخص حمایت از سرمایه گذاران خرد را در کاهش امتیاز مولفه گستره حقوق سهامداران ذکر کرده است. در جدول ۶ مقایسه‌ای بین رتبه و فاصله از مرز ایران با برخی کشورهای منتخب در شاخص حمایت از سرمایه گذاران خرد ارائه شده است.

جدول ۶: مقایسه رتبه و فاصله از مرز ایران و برخی کشورهای منتخب در شاخص حمایت از سرمایه گذاران خرد

کشور	رتبه	فاصله از مرز
امارات متحده عربی	۱۰	۷۵,۰۰
میانگین منطقه‌ای (خاور میانه و شمال آفریقا)		۴۷,۹۲
عراق	۱۲۴	۴۶,۶۷
عمان	۱۲۴	۴۶,۶۷
اردن	۱۴۶	۴۰,۰۰
ایران	۱۷۰	۳۳,۳۳

۷. پرداخت مالیات

متأسفانه به دلیل افزایش نرخ مالیات از ۴۴,۱ در سال ۲۰۱۷ به ۴۴,۷ در سال ۲۰۱۸ رتبه کشور در شاخص پرداخت مالیات در سال ۲۰۱۸ با تنزل ۵۰ پله‌ای مواجه شده و از ۱۰۰ به ۱۵۰ رسیده است. در شاخص پرداخت مالیات تعداد پرداخت در هر سال (۲۰ پرداخت در ایران)، زمان صرف شد به ازای ساعت در هر سال (۳۴۴ ساعت برای ایران)، نرخ کل مالیات به صورت درصدی از سود (۴۴,۷ برای ایران) و شاخص پس از پرداخت مالیات که بین ۰ تا ۱۰۰ می باشد (برای ایران این شاخص از ۷۸,۸۱ در ۲۰۱۷ به ۲۶,۸۸ در ۲۰۱۸ رسیده است)، مورد بررسی قرار می‌گیرد. در جدول ۷ مقایسه‌ای بین رتبه و فاصله از مرز ایران با برخی کشورهای منتخب در شاخص پرداخت مالیات گذاران ارائه شده است.

جدول ۷: مقایسه رتبه و فاصله از مرز ایران و برخی کشورهای منتخب در شاخص پرداخت مالیات

کشور	رتبه	فاصله از مرز
امارات متحده عربی	۱	۹۹,۴۴
عمان	۱۱	۹۰,۶۶
میانگین منطقه ای (خاور میانه و شمال آفریقا)		۷۴,۳۱
اردن	۹۷	۷۰,۷۵
عراق	۱۲۹	۶۳,۵۵
ایران	۱۵۰	۵۶,۵۷

۸. تجارت فرامرزی

بر اساس گزارش سال ۲۰۱۸ امتیاز فاصله از اقتصاد پیشرو کشور در شاخص فرامرزی به ۴۶,۱۱ و رتبه از ۱۷۰ در سال ۲۰۱۷ به ۱۶۶ در سال جاری رسیده که حکایت از بهبود ۴ پله‌ای در این شاخص دارد. در جدول ۸ مقایسه‌ای بین رتبه و فاصله از مرز ایران با برخی کشورهای منتخب در شاخص تجارت فرامرزی ارائه شده است.

جدول ۸: مقایسه رتبه و فاصله از مرز ایران و برخی کشورهای منتخب در شاخص تجارت فرامرزی

کشور	رتبه	فاصله از مرز
اردن	۵۳	۸۵,۹۳
عمان	۷۲	۷۹,۳۹
امارات متحده عربی	۹۱	۷۱,۵۰
میانگین منطقه ای (خاور میانه و شمال آفریقا)		۵۸,۰۷
ایران	۱۶۶	۴۶,۱۱
عراق	۱۷۹	۲۵,۳۳

۹. اجرای قراردادها

با کسب رتبه ۸۰ در سال ۲۰۱۸ ایران در شاخص الزام آور بودن اجرای قراردادها نسبت به سال ۲۰۱۷ شاهد ۱۰ پله تنزل بوده است، با توجه به گزارش بانک جهانی زمان مورد نیاز برای حل و فصل اختلافات در ایران ۵۰۵ روز و هزینه مورد نیاز برای حل و فصل اختلافات تجاری ۱۷ درصد از ارزش طلب و نیز امتیاز کشور در شاخص کیفیت فرایند قضایی ۵ از ۱۸ می باشد. در جدول ۹ مقایسه‌ای بین رتبه و فاصله از مرز ایران با برخی کشورهای منتخب در شاخص اجرای قراردادها ارائه شده است.

جدول ۹: مقایسه رتبه و فاصله از مرز ایران و برخی کشورهای منتخب در شاخص اجرای قراردادها

کشور	رتبه	فاصله از مرز
امارات متحده عربی	۱۲	۷۴,۰۲
عمان	۶۷	۶۰,۰۲
ایران	۸۰	۵۹,۰۷
میانگین منطقه ای (خاور میانه و شمال آفریقا)		۵۴,۲۱
اردن	۱۱۸	۵۳,۷۱
عراق	۱۴۴	۴۸,۰۲

۱۰. ورشکستگی و پرداخت دیون

طبق گزارش سال ۲۰۱۸، رتبه کشور در شاخص ورشکستگی و پرداخت دیون ۱۶۰ می باشد که نسبت به سال ۲۰۱۷، ۴ رتبه تنزل داشته است. همچنین فاصله از اقتصاد پیشرو در این شاخص نیز ۲۳,۹۳ است که نسبت به سال قبل ۱,۳ درصد کاهش داشته است. طبق گزارش، زمان طی شده برای فرایند ورشکستگی ۴,۵ سال و هزینه مورد نیاز ۱۵ درصد از دارایی بنگاه ورشکسته می باشد. نرخ بازستانی یا احیا و تجدید بنگاه که به ازای هر سنت دلار تعیین می شود در ایران برابر ۱۵,۴ سنت می باشد. همچنین قدرت قوانین مربوط به ورشکستگی که از ۰ تا ۱۶ امتیاز بندی می شود در ایران معادل ۵ از ۱۶

بوده است. در جدول ۱۰ مقایسه‌ای بین رتبه و فاصله از مرز ایران با برخی کشورهای منتخب در ورشکستگی و پرداخت دیون ارائه شده است.

جدول ۱۰: مقایسه رتبه و فاصله از مرز ایران و برخی کشورهای منتخب در شاخص ورشکستگی و پرداخت دیون

کشور	رتبه	فاصله از مرز
امارات متحده عربی	۶۹	۴۹,۸۰
عمان	۹۸	۴۲,۴۰
اردن	۱۴۶	۳۰,۵۳
میانگین منطقه ای (خاور میانه و شمال آفریقا)		۳۰,۴۵
ایران	۱۶۰	۲۳,۹۳
عراق	۱۶۸	۰,۰۰

منبع

<http://www.doingbusiness.org/data/exploreeconomies/iran>